

Delavnice so bile namenjene predstavitvam dela študentov in raziskovalcev v povezavi z določeno temo, izpostavitvi glavnih problemov ter medsebojni izmenjavi mnenj v obliki diskusije. V tematskem sklopu *Jezik in računalništvo* je bila delavnica posvečena različnim koherentnim modelom. V tematskem sklopu *Jezik in logika* so bile delavnice posvečene pojmu skladnosti na meji med skladnjo in semantiko, formalnim ontologijam v komunikaciji ter dvoumnim anaforam. V tematskem sklopu *Logika in računalništvo* pa sta bili delavnici posvečeni logiki védenja ter razumnosti in védenju.

V študentski sekciji so svoje raziskovalno delo profesionalnemu občinstvu predstavili dodiplomski in podiplomski študentje, z namemom dobiti povratno informacijo o svojem delu. Vsak dan sta v eni uri svoje delo, ki po tematiki ni bilo povezano, predstavila dva študenta.

Na štirih večernih predavanjih so nastopili štirje priznani strokovnjaki na svojem področju. **Yde Venema** (Univerza v Amsterdamu) je predaval o koalgabri, **José Meseguer** (Univerza v Illinoisu) o logičnih in metalogičnih okvirjih, **Nicholas Asher** (Univerza Texas – Austin) o dinamični semantiki in pragmatiki, **Annie Zaenen** (PARC) pa o dostopnosti podatkov kot zunajskladenjskem psiholingvističnem dejavniku za motivacijo skladenjske izbire.

ESSLLI je poletna šola, ki prinaša veliko zanimivih informacij o metodologiji interdisciplinarnega sodelovanja med jezikoslovjem, logiko in računalništvom. Večina metodoloških pristopov je zaenkrat osredotočenih na angleški jezik. Sodelovanje med jezikom in računalništvom je usmerjeno predvsem v različne računalniške programe in teorije, s pomočjo katerih bi bilo mogoče najboljše računalniško označiti besedilo kot celoto in iz besedila dobiti čim več informacij. Konkretno jezikovne analize na osnovi predstavljenih metod pa so velikokrat narejene z očmi logika ali računalniškega strokovnjaka, zaradi česar v primerjavi z diskurzivnimi pristopi pri oblikovanju računalniških algoritmov velikokrat ostanejo na formalni ravni enega stavka ali dveh. Zaradi kompleksnosti uporabe takšnih programov in operacij je to po eni strani razumljivo, vendar bi se mogoče vseeno bilo dobro vsaj na ravni interpretacije podatkov v večji meri povezati z jezikoslovci, ki se ukvarjajo z analizami diskurza kot celote.

Naslednje evropsko mesto, ki bo prizorišče *ESSLLI* od 6. do 17. avgusta 2007, je Dublin. Vodstvo organizacijskega odbora je prevzel **Carl Vogel**, vodstvo programskega odbora pa **Tomaž Erjavec**.

Urška Jarnovič
Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
urska.jarnovic@ff.uni-lj.si

Slovenski slavistični kongres *Preseganje meje*, Zagreb, 5.–7. oktober 2006

Prva postaja »slovenističnega misijona«, kot je »serijo slovenskih slavističnih kongresov zunaj domačih meja: v Zagrebu, Trstu in Celovcu« v uvodu v 17. zbornik SDS poimenoval njegov urednik in dosedanji predsednik SDS, Miran Hladnik (na občnem zboru v Zagrebu je predsedovanje prevzel Miran Košuta), je za nami. Ni naključje, da je odločitev zanjo med drugim ilustriral tudi s Prešernovimi besedami iz *Krsta pri*

Savici: »?/M/ed svoje rojake / Slovence gre, in **dálej čez njih mejo**, / do smrti **tam** preganja zmot oblake' (poudarki M. H.)«, predvsem pa je izbiro Zagreba utemeljil s promoviranjem slovenistike zunaj slovenskih meja in podpiranjem njenega razvoja na sosednji univerzi, z uzaveščanjem potrebe po prilagoditvi izobraževalnega sistema govorcem slovenščine kot drugega/tujega jezika, z izražanjem podpore in pomoči zagrebški slovenski skupnosti (med 1500 in

3000 Slovencev), v prvi vrsti pa z dejstvom, »da smo sposobni drugačne medsebojne komunikacije, kot jo diktirajo naši proletarski rojaki ribiči, drvarji, senzacionalistični žurnalisti in tako imenovano javno mnenje«.

Še več, po Hladnikovem mnenju »smo slavisti na obeh straneh meje (ki se ji, tako upamo, počasi izteka rok trajanja) toliko bolj zadolženi, da namesto pregrad in prekopov kažemo na zgodovinske mostove, jih vzdržujemo in gradimo nove«. Da torej presežemo mejo? K temu nas nagovarja naslov zbornika *Preseganje meje* in k temu smo udeleženci kongresa bili prijazno povabljeni tudi v pozdravnih mislih govornikov na otvoritvi kongresa: slovenskega veleposlanika na Hrvaškem, Milana Orožna Adamiča, dekana zagrebške filozofske fakultete, ki je v svojih prostorih velikodušno gostila kongres, Miljenka Jurkovića, predstojnika Oddelka za južnoslovanske jezike in književnosti na zagrebški filozofski fakulteti, Borisa Pavlovskega, predstojnice Katedre za slovenistiko, Anite Peti Stantić, predsednika slavistične sekcije pri Hrvaškem filološkem društvu, Marka Samardžije, prodekana ljubljanske filozofske fakultete, Nika Ježa, in v imenu odsotne predsednice Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik, Simone Kranjc, Marka Stabeja. K temu nas navezadnje s svojim prisrčnim slovensko-hrvaškim prijateljskim vzgledom navajata tudi ljubljansko-zagrebška kolega, gonilni sili zagrebškega kongresa – Miran Hladnik in Zvonko Kovač, predstojnik Katedre za primerjalno zgodovino južnoslovanskih književnosti na zagrebški filozofski fakulteti.

Osrednja nit dvodnevnega kongresnega dogajanja so bile predstavitve v zborniku objavljenih besedil: razprav, prispevkov udeležencev dveh okroglih miz, prikazi novih knjig in projektov, pridružen jim je bil popoldanski in večerni spremljevalni kulturni program (branja, koncerti, literarni večer), ki se je tretji dan iztekel v dopoldansko ekskurzijo in otvoritev razstave v zagrebški Narodni in univerzitetni knjižnici. S 140 prijavljenimi, sodelavci, pomočniki, dnevni-

mi obiskovalci in gosti, ki število udeležencev približujejo dvema stotnijama, se zagrebški kongres po Hladnikovih besedah uvršča med številčnejše v zadnjih letih. Obsežnejši od lanskoletnega je tudi letošnji zbornik (356 str.), v katerega je poleg urednikovega uvoda uvrščenih še 19 referatov (predstavljen ni bil edino prispevek Jožeta Toporišiča *Moja zagrebška leta*, Janez Vrečko pa je prebral besedilo odsotne Vanese Matajc z naslovom Slovenska komparativistika in slovenske razlike in bližine, a s tem tudi vzajemno dopolnjevanje ob problemu Prešernovih poezij). Zbornik vsebuje še enajst besedil, vezanih na okrogli mizi, utemeljitve nagrad SDS, objavo nagovora Antona Vratuše na Slovenskem slavističnem kongresu v Lendavi leta 2005 in 16 predstavitev knjig in projektov, ki se jim je pridružilo še 8 v zborniku neobjavljenih (Carmen Kenda Jež, Hanna Popovska-Taborska: *Zgodnja zgodovina Slovanov v luči njihovega jezika*, Fedora Ferluga Petronio: *Pjesničko stvaralaštvo Nikole Šopa (1904–1982) između filozofije i kozmologije*, Fedora Ferluga Petronio: *Književni plurilingvizem v okviru slovanskih jezikov*. Projekt Mednarodnega centra za plurilingvizem na Univerzi v Vidmu, Helena Dobrovoljc: *Slovenska teorija jezikovne naravnosti s slovenskim (obliko)skladenjskim gradivom*, Jana Zemljarič Miklavčič: »Slovenščina na daljavo« že dostopna na internetu, Metka Lokar: *Predstavitve Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik*, Metka Hojnik Verdev: *Celjska literarna revija Vsesledje*, Željka Fink Arsovski in Verica Zorić: *9-jezični hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema*).

Na četrtkovi otvoritveni slovesnosti so bile podeljene tudi nagrade SDS za leto 2006. Za življenjsko delo jo je prejela Ivana Marija Potočnik, profesorica slovenščine na osnovni šoli na Prevaljah, kot odlični učiteljici slovenščine Darinka Ambrož, profesorica slovenščine na Gimnaziji Jožeta Plečnika v Ljubljani, in Irma Kern Slapar, profesorica slovenščine na Srednji ekonomski šoli v Kranju, za uspešen diplomski študij pa podiplomska študentka Urška Perenič. Na petkovem občnem zboru SDS je častni

član SDS postal France Novak, sodelavec Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

Izbira kongresnega dogajališča je bila opravičena tudi z izborom tem posameznih sekcij: Slovenistični Zagreb (4 oz. 5 prispevkov), Ilirizem (5), Slovanske literature in slovenska književnost (3). Na temo odpiranja k Drugemu in večkulturnosti pa so bili ubrani tudi prispevki sekcije Slovenistična in primerjalna literarna veda (3). Zaokroženo temo so predstavljali prispevki v tematskem sklopu Izdajanje slovenske leposlovne klasike (3) in na okroglih mizah: Slovenist v razredu in Mladinska književnost. Še posebej glede na zagrebški prostor domišljeno izbran in med udeleženci odlično sprejet je bil sproščujoč, smeha poln spremljevalni program: četrtkovo branje trenutno v Zagrebu živečega slovenskega pisatelja in prevajalca Branka Gradišnika (o slovenstvu iz zagrebške, o Hrvatih s slovenske perspektive iz njegovih dveh najnovejših satiričnih knjig *Strogo zaupno o Sloveniji*) in petkovo srečanje s priljubljeno hrvaško pisateljico in pesnico za otroke, odrasle in mladino, Sanjo Pilič (tudi pravnikinjo Zofke Kveder).

Slovenističnemu Zagrebu je prvi dan pripadla čast otvoritvenih predavanj, povezale so jih štiri okrogle obletnice: 80-letnica Jožeta Toporišiča, ki je na zagrebški univerzi kot lektor deloval od 1954 do 1965, stoletnica rojstva Frana Petreta (1906–1978), profesorja slovenske književnosti na zagrebški univerzi (1950–1975), 80-letnica smrti Zofke Kveder (1878–1926), ki je dvajset let preživela v Zagrebu in je pokopana na osrednjem zagrebškem pokopališču Mirogoj, in 10-letnica izhajanja reške revije *Riječ*, časopisa za slavensku filologiju. Zoltan Jan je v besedilu Prispevek Frana Petreta k razvoju slovenske literarne vede poleg predstavitve legendarnega slovenskega profesorja v Zagrebu v enciklopedičnem zamahu postregel še s pregledom nekaterih slovenskih doktoratov na tujih univerzah, tudi na zagrebški. Francka Premk je predstavila Slovenistične prispevke pri reviji *Riječ* (od 1995 do 2005), Vladka

Tucovič prispevek »Silno volim taj grad, koji je i zao i dobar, i vjeran i nevjeran«: Zofka Kveder v Zagrebu, Klemen Lah pa Podobo hrvaških literarnih likov v slovenskih zgodovinskih pripovedih. Zanimivo je, kakor ugotavlja avtor, da so Hrvatje v primerjavi z drugimi literarnimi liki kljub pogostim stikom in bližini svojega ozemlja v slovenskih zgodovinskih pripovedih zastopani malo tako po kvantitativni kot po kvalitativni plati, če pa so, in kar je zelo povedno, sta slovenski in hrvaški literarni lik prijatelja in zaveznika.

Lik Frana Petreta je povezal dopoldanski in popoldanski del prvega kongresnega dne, ki se je nadaljeval s sekcijo Ilirizem. Petre je namreč avtor dveh, z omenjeno temo povezanih monografij: *Vrazova graška leta* (1938) in *Poizkus ilirizma pri Slovencih* (1939). Izledke slednje je v prispevku Vpliv ilirizma na slovensko književnost: Stanko Vraz upoštevala Blanka Bošnjak (na kongresu je predstavila tudi svojo knjigo *Premiki v sodobni slovenski kratki prozi*) in zaključila, da je bilo Vrazovo pojmovanje ilirizma v skladu z Janom Kollárjem usmerjeno v »kulturno enovitost južnih Slovanov in ni želelo zavestno posegati v politična vprašanja«. Nekako v bran je Stanka Vraza (1810–1851), »slovenskega uskoka«, kot so imenovali tega vzhodnoštajerskega pesnika, ki se je preselil v Zagreb in pisal v hrvaščini (njegova podoba kot simbol Slovenca v Zagrebu pa krasi platnice tudi sicer barvno pomenljivo oblikovanega pričujočega zbornika), vzela Jožica Čeh v prispevku Cankarjev pogled na ilirizem in novoiliristične ideje Frana Ilešiča. Opozorila je na pomanjkljivo Cankarjevo branje Prešernovih pisem Vrazu, na njegovo napačno interpretiranje Vrazovega (ne)znanja slovenskega jezika in na neupoštevanje širših kulturno-političnih razmer v Cankarjevem presojanju Ilešičevega novoilirizma. Če upoštevamo ugotovitev Jožice Čeh, da »so se z Vrazom v preteklosti ukvarjali predvsem literarni zgodovinarji s štajerskega konca (Ivan Macun, France Kidrič, Fran Ilešič, Matija Murko, Anton Slodnjak)«, potem obe avtorici žlahtno

tradicijo nadaljujeta. Primerjalno se je slovensko-hrvaške teme lotila Anita Peti Stantić: Zunajjezikovna zgodovina jezika: Kopitar in Gaj in v opombi napovedala knjigo o primerjalni zgodovini južnoslovanskih jezikov. Tudi z zagrebške univerze je zgodovinarica Zrinka Blažević, ki je na podlagi svoje doktorske disertacije *Ilirski ideologem tijekom 17. stoljeća: upotrebe, funkcije i značenja* predstavila Ilirizem kot heterotopijo ter poudarila: »Zgodnji novoveški ilirizem, medbesedilno in meddiskurzivno povezan s sodobnim nemškimi tevtonizmom in poljskim sarmatizmom, lahko hkrati opazujemo kot obliko simbolne politične prakse in kot sistem kulturalnih reprezentacij oziroma diskurzivnih konfiguracij kolektivne identitete, ki jo zaznamujejo polisemičnost, strukturalna in funkcionalna polimorfnost ter izjemno velik performativen potencial.« Marko Stabej se je v prispevku *Slovenščina in južnoslovanski jeziki: Kako se razumemo?* navezal na prav v zagrebških kongresnih dneh večkrat slišano trditev o podobnosti (in s tem a priori lažji razumljivosti) slovenskega in hrvaškega jezika: »Skratka: če hočemo razumeti, lahko razumemo tudi sporočilo, ki nam je znakovno gledano precej tuje; če nočemo razumeti, se nam lahko izmuzne tudi sporočilo v najbolj domačem kodu.«

V sekciji *Slovanske literature in slovenska književnost* sta na pomanjkanje srednjeevropske literature v hrvaških gimnazijskih učnih načrtih za hrvaščino (Dolga pot do sosedove sodobne proze) pokazali Mirjana Benjak (z univerze na Reki oz. v Pulju) in Vesna Požgaj Hadži (obe tudi urednici predstavljene knjige *Brez predsodkov in stereotipov: medkulturna sporazumevalna zmožnost v družbenem in političnem kontekstu*). Agnieszka Będkowska Kopczyk in Michał Kopczyk z univerze v Bielsku-Biali pa sta predstavila prispevka o položaju slovenistike in slovenske književnosti na Poljskem.

V petkovi sekciji *Slovenistična in primerjalna literarna veda* je Zgodnje slovenske polemike o smiselnosti primerjalne književnosti predstavil Tone Smolej (z Matejem Hriberškom je tudi soavtor predstavljene

knjige *Retorične figure*), Milena Mileva Blažić pa Primerjalno mladinsko književnost. Zvonko Kovač je v Domači-tuji (književni) slovenistiki izpostavil mesto tretjega, to je raziskovalca književnosti kot druge/tuje (ob nacionalni in primerjalni literarni vedi) v Wierlacherjevem hermenevitičnem trikotniku, sicer pa poudaril pomen slovenskega slavista Jožeta Pogačnika na južnoslovanskih univerzah. Izdajanje slovenske leposlovne klasike sta predstavila France Bernik, urednik *Zbranih del slovenskih pesnikov in pisateljev*, in Marijan Dović, urednik prve znanstvene elektronske izdaje celotnega pesniškega opusa v slovenskem prostoru, *Zbranih pesmi* Antona Podbevška. Elektronske znanstvenokritične izdaje slovenskega slovstva: Ekdotična vodila, standardi in možnosti pa je predstavil Matija Ogrin (soavtor Tomaž Erjavec).

Okroglo mizo *Slovenist v razredu* je vodila Boža Krakar Vogel, sodelovale so profesorice slovenščine: Marjana Hodak, Bernarda Rovtar, Sonja Hudej in Neža Ritlop, okroglo mizo *Mladinska književnost* pa Dragica Haramija (na kongresu je bila predstavljena tudi knjiga, ki jo je uredila: *Geniji: Antologija sodobne slovenske mladinske kratke proze*, in prevodi slovenske mladinske književnosti v hrvaščino). Spregovorila je o Sodobni slovenski mladinski prozi in prebrala prispevek odsotnega Igorja Saksida: *Sodobna slovenska mladinska poezija*. Jakob. J. Kenda je govoril o dejavnostih Pionirske knjižnice, Janja Vidmar o Sekciji za mladinsko književnost pri DSP, Darka Tancer Kajnih o reviji *Otrok in knjiga*, Manca Perko pa o *Bralni znački Slovenije*.

Predstavljene so bile nove knjige knjižne zbirke mariborskega slavističnega društva Zora (Melita Zemljak: *Trajanje glasov štajerskega zabukovskega govora*), zbirke *Linguistica et philologica*, ki jo izdaja Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša (Aleksandra Bizjak: *Pridiga kot žanr*, Nataša Jakop: *Pragmatična frazeologija*), monumentalno delo Irene Avsenik Nabergoj *Ljubezem in krivda Ivana Cankarja*, zbornik 42. SSJLK: *Mesto in meščani v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi* (ur.

Irena Novak Popov) in knjiga Francija Justa: *Panonski književni portreti*. Samo v zborniku je predstavljena najnovejša knjiga Mete Grosman: *Razsežnosti branja: Za boljše bralno pismenost*. Mojca Nidorfer Šiškovič je spregovorila o projektu Svetovni dnevi slovenske literature, Helena Muha o Globalizaciji jezika, Metka Hojnik Verdev pa o Slovenščini v okviru projektne tedna v prvem letniku prenovljenega programa Frizer/Frizerka na Srednji strokovni in poklicni šoli Celje. Rajko Korošec in Boštjan Grošelj sta avtorja predstavitve Zbirke Domača branja medijske hiše Delo.

Kot je tole poročilo bilo »hiter predogled«, ki ne more pričarati tridnevnega pozitivnega kongresnega vzdušja, tako bosta samo v spominu (in na fotografijah) ostala koncerta kantavtorjev Janija Kovačiča in Mateja Krajncja iz spremljevalnega programa, prav tako pa tudi sprehod po »slovenskem in slovenističnem Zagrebu«, ki ga je »trčecim korakom« prelepega zgodnjeoktobrskega sobotnega dopoldneva vodila izvršila

tajnica Sveta slovenske skupnosti v Zagrebu, Matea Hotujac. Mudilo se nam je namreč na otvoritev razstave *Ustvarjalci dveh kultur/ Stvaratelji dviju kultura* avtorja Mihaela Glavana iz ljubljanskega NUK-a, ki jo je v zagrebški Narodni in univerzitetni knjižnici ob pozdravnih besedah obeh ravnatelj, Josipa Stipanova in Lenarta Šetinca, odprla namestnica hrvaškega kulturnega ministra, Branka Šilc. Izid lepo oblikovanega in bogato slikovno opremljenega razstavnega kataloga z besedili Vladimirja Osolnika, Zvonka Kovača in Mihaela Glavana o slovensko-hrvaških literarnih in študijskih stikih je bil krona in hkrati odlično skleпно dejanje zadnjega kongresnega dne ter obenem eden od odgovorov, zakaj Slovenski slavistični kongres v Zagrebu.

Vladka Tucovič
Univerza na Primorskem,
Fakulteta za humanistične študije Koper
vladka.tucovic@guest.arnes.si

Književnost (tudi) kot sredstvo za vzljubljanje manjšinskega jezika: Primer slovenščine v italijanski Furlaniji - Julijski krajini

1 Uvod

Za ohranjanje in razvoj manjšinskega jezika je zelo pomembno, da se jezik prenaša tudi na mlajše generacije, ki ga govorijo in se ga tudi z veseljem učijo. Če se za učenje manjšinskega jezika navdušijo tudi otroci večinskega naroda, pa je še toliko bolj vzpodbudno. Učitelji manjšinski jezik učencem lahko približajo tudi s pomočjo pouka književnosti, ki ni pomemben samo kot sredstvo za razvijanje jezikovnih spretnosti, ampak tudi za razvoj etičnih vrednot, za razvoj domišljije in mišljenja, za spoznavanje kulture manjšinskega naroda ipd.

Pomembno je, da otroci že na začetni stopnji šolanja vzljubijo branje literature, napisane v slovenskem jeziku, in pouk književnosti v

okviru slovenščine, saj s tem lažje vzljubijo tudi slovenski jezik, hkrati pa učenci ob branju razvijajo tudi sposobnost literarnega branja oziroma sposobnost zavestnega doživljanja, razumevanja in vrednotenja vsebine in oblike raznovrstnih literarnih del.

V nadaljevanju bom predstavila nekatere rezultate večletne raziskave, katere glavni cilj je bil čim bolj natančna seznanitev s potekom in z organizacijo pouka književnosti in pridobitev podatkov o odnosu učencev in učiteljev do pouka slovenščine in pouka književnosti v osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom v Tržaški, Goriški in Videmski pokrajini italijanske dežele Furlanije - Julijske krajine.¹ Osredotočila se bom predvsem na odnos učencev do

¹ Raziskava je potekala od sredine šolskega leta 1999/00 do konca šolskega leta 2002/03.